

Hukuk Bülteni

Uyuşmazlık Çözümü | Mayıs 2023

FRANSIZ MAHKEME KARARLARININ TÜRKİYE'DE TENFİZİ

Yabancı ülke mahkemeleri tarafından verilmiş kararların Türkiye'de icra edilebilmeleri, Türk mahkemelerince verilecek bir tenfiz kararı ile mümkün olmaktadır. Tenfiz taleplerini inceleyen Türk mahkemeleri, Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun'da ("MÖHUK") düzenlenen tenfiz koşulları ile sınırlı bir inceleme yapmaktadır. Bu kapsamda Fransız mahkemeleri tarafından verilen bir kararın Türkiye'de tenfiz edilebilmesi için öncelikle kararın (i) bir mahkeme tarafından verilmiş olması, (ii) hukuk davalarına ilişkin olması ve (iii) kesinleşmiş olması gerekmektedir. Bu ön koşullardan (i) ve (iii)'ün karşılanıp karşılanmadığı Fransız hukukuna göre değerlendirilirken, kararın hukuk davalarına ilişkin olup olmadığına dair vasıflandırma ise Türk hukukuna göre yapılmaktadır. Bu ön koşulları sağlayan Fransız mahkeme kararları, aşağıda ele aldığımız tenfiz şartlarını da yerine getirdiği takdirde Türkiye'de tenfiz edilebilecek ve bu suretle icra edilebilecektir.

Türk mahkemeleri tenfiz yargılamasında ilgili mahkeme kararının esası hakkında bir değerlendirme yapmamaktadır. Bu kapsamda, tenfiz mahkemesinin, tenfiz talebine konu mahkeme kararının esasını tenfiz yeri hukukuna göre yeniden değerlendirmesi anlamına gelen *révision au fond* sistemi, Fransa hukukunda olduğu gibi Türk hukukunda da benimsenmemiştir.

1. Tenfiz Şartları

Türk mahkemeleri, tenfiz davalarında aşağıdaki tenfiz şartları ile sınırlı bir inceleme yaparak tenfiz talebini karara bağlamaktadır.

1.1. Kararın verildiği ülke ile Türkiye arasında karşılıklılık bulunmalıdır.

Yabancı mahkeme kararlarının Türkiye'de tenfizi, kararın verildiği ülke ile Türkiye arasında karşılıklılık bulunması şartına bağlanmıştır. Türk hukukunda karşılıklılık şartı; sözleşmesel (yabancı

KOLCUOĞLU DEMİRKAN KOÇAKLI

taraf ülkesi ile Türkiye arasında, mahkeme kararlarının tenfizine ilişkin ya da bu konuda hüküm içeren milletlerarası sözleşme bulunması), hukuki (yabancı taraf ülke hukukunda kanuni düzenleme bulunması) ve fiili (Türk mahkeme kararlarının yabancı taraf ülke mahkemeleri tarafından tenfiz ediliyor olması) karşılıklılığı kapsayacak şekilde geniş yorumlanmaktadır. Anılan karşılıklılık biçimlerinden birinin varlığı halinde bu şartın sağlandığı kabul edilmektedir.

Türkiye ile Fransa arasında karşılıklılığı düzenleyen bir milletlerarası sözleşme bulunmamaktadır. Bu kapsamda değerlendirilmesi gereken konu Fransa'da Türk mahkeme kararlarının tenfizine imkân tanıyan bir kanuni düzenleme veya fiili uygulama olup olmadığıdır.

Her ne kadar bu konuda yerleşik bir Yargıtay içtihadı bulunmasa da uygulamada ağırlıklı olarak Türk mahkemeleri, farklı karşılıklılık türlerine atıfla Türkiye ile Fransa arasında karşılıklılık şartının mevcudiyetine karar vermektedir. Son olarak İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi, 2022 yılında verdiği bir karar¹ ile, iki ülke arasında karşılıklılık şartının sağlandığını kabul etmiş ve Paris Asliye Hukuk Mahkemesi tarafından bir marka uyuşmazlığı kapsamında verilen tazminat kararının tenfizine karar vermiştir.

1.2. Karar, Türk mahkemelerinin münhasır yetkisine giren bir konuda verilmemiş ve yabancı mahkeme aşırı yargı yetkisi kullanmamış olmalıdır.

Türk mahkemelerince bir yabancı mahkeme kararının tenfizine karar verilebilmesi için ilgili kararın Türk mahkemelerinin münhasır yetkisine giren bir konuda verilmemiş olması gerekmektedir. Türk mahkemelerinin münhasır yetkisine giren konular çeşitli kanunlarda düzenlenmektedir. Bu tenfiz şartı kapsamında örneğin Türkiye'de bulunan taşınmazların aynı hakkında verilen bir Fransız mahkeme kararının Türkiye'de tenfizi mümkün değildir. Yine yabancı mahkeme kararının "aşırı yetki kuralları" olarak nitelendirilen yetki kurallarına istinaden verilmiş olması da Türk hukukunda bir tenfiz engeli olarak kabul edilmektedir. Bu kapsamda, Fransız vatandaşlarının taraf olduğu tüm sözleşmesel uyuşmazlıklarda Fransız mahkemelerini yetkili kılan Fransız Medeni Kanunu'nun 14. ve 15. maddelerine istinaden verilmiş Fransız mahkeme kararlarının Türkiye'de tenfiz edilememesi riski bulunmaktadır.

1.3. Kararın Türkiye'de icrası Türk kamu düzenine açıkça aykırı bir sonuç doğurmamalıdır.

Kamu düzeni, Türk hukukunda herhangi bir mevzuatta tanımlanmamıştır. Bu tenfiz şartı bakımından yapılacak inceleme, tenfiz hakimine bırakılmış durumdadır. Türk hukukundaki güncel yaklaşım, bu tenfiz şartının dar yorumlanması yönündedir. Bu kapsamda, kural olarak tenfiz mahkemesi yalnızca Fransız mahkeme kararının Türkiye'de icrası halinde (i) Türk hukukunun temel değerlerinin, (ii) Anayasa'da hüküm altına alınan temel hak ve özgürlüklerin ve (iii) ekonomik kamu düzeninin zarar göreceği hallerde tenfiz talebini reddetmektedir. Fransız mahkeme kararının Türk hukukunda öngörülmuş kurallara aykırı olması başlı başına kararın kamu düzenine açıkça aykırı olduğu anlamına gelmemektedir.

¹ İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 12. Hukuk Dairesi, E. 2019/2096, K. 2022/384, T. 7.3.2022

KOLCUOĞLU DEMİRKAN KOÇAKLI

1.4. Karar, davalının savunma hakları ihlal edilmeden verilmiş olmalıdır.

Bu tenfiz şartı kapsamında davalının, tenfizi talep edilen kararı veren Fransız mahkemesine, Fransa hukukuna uygun şekilde çağırılmış olması ya da o mahkemede temsil edilmiş olması gerekmektedir. Kararın, Fransız hukukuna aykırı şekilde davalının gıyabında ya da yokluğunda verilmiş olması Türk hukukunda bir tenfiz engeli olarak düzenlenmiştir.

2. Teminat Muafiyeti

Türk mahkemelerinde dava açan, davaya katılan veya icra takibi başlatan yabancı gerçek ve tüzel kişiler, yargılama ve takip giderleri ile karşı tarafın zararlarını karşılamak üzere mahkeme tarafından belirlenecek teminatı göstermek zorundadır. Bununla birlikte mahkeme, yabancı gerçek ve tüzel kişileri karşılıklılık esasına göre teminat gösterme yükümlülüğünden muaf tutabilmektedir. Teminat gösterme yükümlülüğü bakımından karşılıklılık şartı da yine tenfiz şartları arasında incelediğimiz karşılık şartı ile benzer şekilde sözleşmesel, hukuki veya fiili olabilir.

Türkiye ve Fransa'nın taraf olduğu 1954 tarihli Hukuk Usulüne Dair Sözleşme uyarınca Fransız gerçek ve tüzel kişiler, Türkiye'de açacakları tenfiz davasında teminat gösterme yükümlülüğünden muaf tutulacaktır. Yargıtay'ın bu düzenlemenin sadece gerçek kişiler için olduğu, yabancı tüzel kişilerin bu muafiyetten yararlanamayacağı yönünde kararları olmakla birlikte, Yargıtay'ın bu konudaki güncel içtihadı yabancı tüzel kişilerin de bu teminat muafiyetinden faydalanacağı yönündedir.

3. Sonuç

Fransız mahkemeleri tarafından verilen mahkeme kararlarını Türkiye'de icra ettirmek isteyen kişilerin Türkiye'de tenfiz davası açmaları gerekmektedir. Türk mahkemeleri, MÖHUK'ta düzenlenen ön koşullar ve tenfiz şartlarının mevcudiyeti halinde bu kararın tenfizine karar vermektedir. Türk mahkemelerince verilen tenfiz kararının kesinleşmesi halinde, kararın Türk icra daireleri vasıtasıyla Türkiye'de icra edilmesi mümkün olacaktır. Öte yandan, Türkiye'de Fransız mahkeme kararlarının icrası için tenfiz davası açacak Fransız gerçek ve tüzel kişiler, teminat gösterme yükümlülüğünden de muaf tutulmaktadır.

İLETİŞİM

Av. Begüm Biçer İlikay

bbicer@kolcuoglu.av.tr

Av. Yasin Yücesan

yyucesan@kolcuoglu.av.tr